

Näringsdepartementet
Dnr N2020/02875

Partnerskapsöverenskommelsen för perioden 2021-2027

Sammanfattning

Region Norrbotten ser positivt på att framför allt Näringsdepartementet har haft ett mer öppet förhållningssätt gentemot regionerna och att man har bjudit in till informella samtal innan beslut ska tas. Vi ser positivt på att Näringsdepartementet valt att använda Politikerforum för regelbundet avstämning och förankring med den politiska nivån. Det är ett steg i riktningen att åstadkomma ett gemensamt policyskapande under resans gång.

När det gäller framtagande av partnerskapsöverenskommelsen så har processen inletts för sent för att PÖ ska kunna vara vägledande för utformningen av programmen samt att kunna skapa synergier mellan programmen och att minska risken för att fonder överlappar varandra

Region Norrbottens synpunkter

Partnerskapsöverenskommelsen och flernivåstyre

Utgångspunkt i sammanhållningspolitiken är partnerskapsprincipen som innebär att det ska finnas ett nära samarbete mellan offentliga myndigheter på nationell, regional och lokal nivå liksom med näringslivet, akademien och civilsamhället. Parterna ska vara aktivt involverade från utformning till genomförande, övervakning och utvärdering av fonder och program.

Region Norrbotten menar att det är av värde att partnerskapsprincipen efterlevs, då det leder till ett engagemang och ett gemensamt ansvar för EU:s politik. Samverkan skapar dessutom bättre insyn i beslutsprocesserna.

Partnerskapsöverenskommelsen fungerar som ett strategiskt ramverk för inriktning och prioritering av Europeiska struktur- och investeringsfondernas genomförande, för de operativa programmen samt för hur fonderna ska arbeta tillsammans för att stödja hållbar tillväxt utifrån varje regions specifika förutsättningar. Detta är viktigt för Norrbotten med specifika utmaningar såsom stora geografiska yta, låg befolkningstäthet och arktiskt klimat.

Processen med partnerskapsöverenskommelsen har dock inletts för sent för att den ska kunna vara vägledande för utformningen av programmen. Transparens och regionalt inflytande under processen kring framtagandet av PÖ hade ökat möjligheterna att utforma programmen utifrån synergieffekter och minskat risken för att fonder överlappar varandra.

Val av politiska mål och samordning gentemot andra fonder och program

Politiskt mål 1 - Ett smartare Europa genom innovativ och smart ekonomisk omvandling

Region Norrbotten välkomnar den föreslagna inriktningen under politiskt mål 1; att tillvarata relevant forskning och omsätta den i praktiken, att utveckla lösningar för att hantera omställningen och för Norrbottens förmåga att bygga kapacitet och öka regionernas konkurrenskraft.

Samverkan blir viktigt i norra Sverige och möjliggör bl a för små och medelstora företag att stärka sin konkurrenskraft genom att i högre grad medverka i innovationsprocesser samt öka sin egen forskning och utveckling.

Politiskt mål 2 Ett grönare och koldioxidsnåla Europa

Region Norrbotten välkomnar den föreslagna inriktningen för politiskt mål 2 där bland annat förnybar energi, ekologisk resiliens och den cirkulära ekonomin nämns som prioriterade insatsområden inom ERUF. Norrbottens gröna omställning har en bärande roll i EU:s arbete mot målet om klimatneutralitet 2050 samtidigt som investeringarna också genererar arbetstillfällen och upprätthåller en levande landsbygd.

Region Norrbotten välkomnar särskilt inriktningen mot klimatanpassning och resiliens. Detta är ett område där det saknas statliga medel. Såväl kommuner som företagare inom många olika branscher behöver göra förebyggande åtgärder mot klimatrisker, åtgärder som ofta är kostsamma. Inom näringslivet finns stora risker då exempelvis turism påverkas negativt av minskade snösäsonger och liknande.

Politiskt mål 3 Ett mer sammanlänkat Europa

Region Norrbotten ser positivt på att de fyra nordligaste i norra Sverige har möjlighet att använda Regionalfondsmedel för att främja tillgången till bredband och transportinfrastruktur. Satsningar på tillgänglighet i form av bredband med hög överföringskapacitet liksom hållbara transporter har betydelse för tillväxt, möjligheten att driva företag och tillhandahålla god samhällsservice liksom för tillgången till utbildningsmöjligheter.

- Region Norrbotten anser att det bör tydliggöras hur partnerskapsöverenskommelsen förhåller sig EU programmet Återhämtning och resiliens (RRF) och hur komplementaritet och synergier mellan programmen kommer in

Politiskt mål 4 Ett mer socialt Europa

Region Norrbotten välkomnar den föreslagna inriktningen under politiskt mål 4. För att pandemin har slagit hårt mot flera branscher. Socialfonden kommer att kunna erbjuda kompetenshöjande och individanpassade insatser och finansiera åtgärder som säkerställer matchningen till de branscher som fortsatt uppvisar rekryteringsbehov.

Det är viktigt med regionalt inflytande över ESF+. Regionalt utvecklingsansvariga aktörer ska tillsammans med ESF-rådet ta fram regionala handlingsplaner på NUTS 2-nivå inför genomförandet av ESF+. Handlingsplanerna ska beskriva regionernas särskilda förutsättningar och ligga till grund för regionala prioriteringar och utlysningar. Inför detta arbete har regionalt utvecklingsansvariga aktörer på uppdrag av ESF-rådet tagit fram regionala socioekonomiska analyser.

- Region Norrbotten efterfrågar också en tydligare beskrivning av synergier mellan Regionalfonden och Socialfonden. Region Norrbotten ser positivt på att man inom Regionalfonden öppnat upp för att kunna arbeta mer med kompetensförsörjning. Ett effektivt genomförande förutsätter

dock tydligare riktlinjer kring hur Regionalfonden och Socialfonden ska komplettera varandra.

- Region Norrbotten ser ESF+ som en viktig del av det regionala utvecklingsarbetet och förutsätter ett nära samarbete mellan ESF-rådet och regionalt utvecklingsansvariga under såväl utformandet av handlingsplanerna som genomförandet av ESF+ 2021-2027.

Fonden för en rättvis omställning (FRO)

Region Norrbotten välkomnar den föreslagna inriktningen om hur FRO ska användas i Sverige. Region Norrbotten ställer sig bakom innehållet i programmet såväl som de föreslagna insatsområdena i planen då omställningen av stålindustrins värdekedja är en viktig faktor för länets näringsliv. Region Norrbotten vill dock lyfta ett antal punkter som behöver förstärka och kompletteras i skrivningarna för att uppnå en större och mer sammanhållen effekt av insatser i hela värdekedjan.

- I den territoriella omställningsplanen nämns diversifiering som ett viktigt område att utveckla för att nå klimatneutralitet till 2045. Dock saknas planerade insatser för att stödja diversifieringen. Region Norrbotten vill i sammanhanget se tydliga insatser som bidrar till att stödja näringslivets diversifiering i enlighet med Norrbottens Smart Specialiseringsstrategi.
- Region Norrbotten anser att en eventuell permanent överföringsmekanism som en stor andel av den medfinansiering som kommer att krävas för att genomföra fonden i enlighet med Kommissionens intentioner bör komma från den nationella nivån. Det är viktigt att genomförandet av *Fonden för rättvis omställning* inte riskerar att hindra ett effektivt genomförande av Regional fonden och Socialfonden.
- I den nationellt samordnade organisationen som kommer att ansvara för genomförandet anser Region Norrbotten att regional representation behöver säkerställas.

Next generation EU och "den gröna given"

Ambitionen med Next Generation EU är att bidra till en omstart som handlar lika mycket om kortsiktig krishantering som långsiktigt hållbar utveckling i form av en kraftfull extra stimulans i samspel med EU:s övriga stödmekanismer. Det europeiska mervärdet ligger inte i att kompensera för nationella beslut och ersätta nationella finansiella åtaganden eller befintlig verksamhet.

Det är därför olyckligt att 80 % av React-EU föreslås gå till att kompensera för en statlig underfinansiering av arbetsförmedlingen. Det är dessutom tveksamt att arbetsförmedlingen har den lokala kapacitet som krävs för att driva regionala projekt och genomföra de strategiska strukturförändringar som medlen är till för i hela landet. Det måste, i betydligt högre grad än idag, ske i samspel med alla parter och utifrån regionala strategier för kompetensutvecklingsbehov som en del av det långsiktiga arbetet med hållbar utveckling.

- Det bör tydliggöras hur partnerskapsöverenskommelsen förhåller sig Next Generation EU och faciliteten för återhämtning och resiliens.
- Region Norrbotten anser att regioner bör involveras i större utsträckning i arbetet med den nationella återhämtningsplan som regeringen ska utarbeta inom ramen för faciliteten. De prioriterade områden som pekats ut som vägledande för investeringarna inom Faciliteten för återhämtning och resiliens är områden där exempelvis regionerna redan idag genomför ett antal insatser och har tydliga nationella uppdrag, såsom inom bredband och kompetensförsörjning.
- Regeringen bör i partnerskapsöverenskommelsen tydliggöra hur investeringar inom ramen för faciliteten ska förhålla sig planerade investeringar i Regionalfonden.

- Regeringen bör också tydliggöra hur samtliga fonder förhåller sig till EU:s ”gröna giv” som övergripande styrdokument.

Den gemensamma jordbrukspolitiken, CAP

Region Norrbotten menar att den framtida jordbrukspolitiken bör fokusera på specifika och riktade insatser för jordbruket. Insatser som syftar till att stärka landsbygdens attraktivitet, kompetensförsörjning, företagande utöver jordbruket bör hanteras inom ramen för den nationella landsbygdspolitiken. Regionalfonden och Socialfonden kan också bidra till att stärka innovation och företagande, grön omställning liksom kompetensförsörjning på landsbygden.

- För att undvika överlappningar behöver regeringen tydliggöra hur ansvarsfördelningen för landsbygdsinsatser ska se ut inför kommande programperiod. De insatser för att stödja service på landsbygden som idag ryms i Landsbygdsprogrammet finansieras också av Tillväxtverket. Sedan 2019 har samtliga regioner i uppdrag att ta fram regionala serviceprogram. De regionala serviceprogrammen kan med fördel bli mer styrande för valet av insatser.
- Jordbruksfonden ska enligt förslaget fortsatt finansiera lokalt ledd utveckling genom Leader-metoden. Leader-metoden (LLU) kan med fördel utvecklas för att fånga upp det ideella engagemanget som finns på landsbygden. Att bidra till att utveckla attraktiva landsbygder och livaktiga civilsamhällen blir fortsatt viktiga insatser inom LLU. Det är dock viktigt att skapa synergier till övrigt utvecklingsarbete i länen.

Horisont Europa

Region Norrbotten är positiva till all förbättrad samordning i syfte att uppnå synergieffekter mellan Horisont Europa och strukturfonderna. Det behöver dock tydliggöras hur denna samordning ska gå till. Vinnova och de andra forskningsfinansierarna har haft ett regeringsuppdrag att stimulera svenskt deltagande i Horisont Europa.

- Region Norrbotten anser att Vinnova och andra svenska forskningsfinansierare tydligare bör inrikta sitt främjande av ökat svenskt deltagande i Horisont Europa.
- Kopplingen till de insatser som planeras inom ramen för Regionalfondens politiskt mål 1 behöver tydliggöras i partnerskapsöverenskommelsen. Ett framgångsrikt genomförande av Horisont Europa vilar på en konkret implementering av samverkan med den lokala och regionala nivån.

Hur fonderna ska komplettera varandra

Parallellt med programskrivning inom Regionalfonden pågår programmering av olika program för gränsöverskridande samarbete (interreg) där Sverige deltar. Utkastet till partnerskapsöverenskommelse bör kompletteras med en beskrivning av hur dessa program kompletterar programmen inom Regionalfonden. Underlaget behöver också kompletteras med en beskrivning av den s.k. transnationella komponenten i de regionala programmen och vilken funktion denna ska fylla. En beskrivning av hur Regionalfonden och socialfonden kan användas för att stärka kapacitet att delta i europeiska samarbeten, t.ex. genom s.k. interregionala innovationsinvesteringar I3, bör också finnas med.